

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vnímání krajiny a péče o ní skrze myslivectví

Adriana Irchová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Vnímání krajiny a péče o ní skrze myslivectví

Adriana Irchová

Vedoucí práce:

PhDr. Tereza Šlehoferová, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2005

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce za metodické vedení, věcné připomínky a velkou trpělivost, jež mi během zpracování práce poskytla. Dále bych chtěla poděkovat všem informátorům za jejich čas, který mi věnovali a poskytli mi tak cenný materiál k vytvoření této práce. Zvláštní poděkování patří také mé sestře a mému příteli za jejich lásku a důvěru v mě vloženou. Také děkuji za jejich psychickou i finanční podporu během celého mého studia.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1 Studium krajiny v antropologii	3
2.1.1 Krajina	4
2.2 Identita a místo	7
2.2.1 Identita	7
2.2.2 Místo	9
2.3 Paměť	12
2.4 Výzkumný region	13
2.4.1 Lesní krajina	14
2.5 Myslivost	16
2.5.1 Historie Myslivosti	17
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	19
3.1 Metodologie výzkumu	19
3.1.1 Struktura rozhovoru	23
3.1.2 Popis zkoumané populace	24
4. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	26
4.1 Místa paměti	27
4.2 Každodennost a identita	29
4.3 Vnímaní krajiny a péče o ní	32
4.4 My myslivci a oni myslivci	34
4.5 Shrnutí výsledků výzkumu	38
5. ZÁVĚR	39
6. RESUMÉ	41
7. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	41
7.1 Literatura	41
7.2 Elektronické zdroje	44
8. PŘÍLOHY	44
8.1 Seznam tabulek	44

8.2 Osnova polostrukturovaného rozhovoru	45
8.3 Fotky z výzkumu	47

1 ÚVOD

Krajina, prostor, místa a lidská paměť jsou neoddělitelnou součástí našeho bytí. Otázkou je, jak velkou úlohu v něm hrají?

Denně používáme tato slova v běžné konverzaci, aniž by pro nás jejich význam měl hlubší kontext. Různí lidé, ale i různé skupiny lidí vnímají krajinu i místa v ní různě. Krajina ale není jen to, co nás momentálně obklopuje, když hledíme z okna či sedíme na lavičce s výhledem na okolí, ale i to, co vytváří náš charakter, naši osobnost. V prostoru se pohybujeme a místa v něm vytváříme. Poté stejně tak jako ona (ta místa) působí na nás, my působíme na ně. Nejsou to pouze fenomény, které určují lokalizaci sociálních procesů, ale jsou vnitřně spjaté s lidskou kulturou a sociálními vztahy. Některá místa můžeme obdivovat a milovat, ale zároveň v nás mohou vyvolávat strach či nenávisť – v závislosti na našem vztahu k nim. Přesně to je ten okamžik kdy místa vznikají, nabývají na významu. Tím, že tato místa v nás vyvolávají určité pocity a vzpomínky, můžeme mluvit o „*paměti těchto míst*“. Koncept „*paměť míst*“ je dnes využíván ve studiích krajinné antropologie, archeologie, ale i ekologie. V této práci bude využit jako nástroj k získání poznání o prostorovém rámci, ve kterém se informátoři daného výzkumu pohybují. Práce se zabývá konkrétně lidmi, kteří jsou členy sdružení myslivců na Tachovsku. Lokalita je situována v řídké osídlené lesnaté krajině nedaleko česko-bavorských hranic, a stala se po mnoha století až do současnosti rájem lovců.

Cílem této bakalářské práce bude zjistit, zda specifická identita myslivců vytváří a vychází skrze prostor, ve kterém se pohybují.

Práce je rozdělena do tří částí. První teoretická část seznamuje čtenáře s danou problematikou. S jejím vznikem a

teoretickým vymezením konceptů: krajina, místa, identita a místa paměti. Jedná se o souhrn několika definic a teorií uznávaných autorů, kteří se s touto problematikou zabývali a zabývají. Tato část práce také zahrnuje popis výzkumného regionu, jeho historii a krajinu, která jej obklopuje.

Druhá část práce se nese v duchu metodologickém. Zahrnuje informace o postupu při získávání informátorů a vytváření etnografických dat pro daný výzkum. Tyto data jsou získávána dvěma způsoby. Za prvé zúčastněným pozorováním a za druhé polostrukturovaným dotazováním. Toto dotazování bylo zvoleno jako hlavní metoda výzkumu. Do této části je zařazen i popis zkoumané populace a osnovy zmiňovaných semistrukturovaných rozhovorů.

Praktická kapitola práce představuje výsledky realizovaného výzkumu, které jsou interpretovány pomocí úryvků z rozhovorů, ale i informací ze zúčastněného pozorování. Všechny tyto získané informace jsou následně dávány do souvislostí s teoretickými východisky uvedené v první části práce.

V neposlední řadě jsou zde kapitoly, které obsahují resumé, seznam použité literatury a přílohy k práci.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Studium krajiny v antropologii

Antropologie krajiny je diskurs, který sebou přináší propojení kulturní geografie a antropologie. Díky této mezioborové spolupráci došlo k obohacení obou disciplín. Obě disciplíny spojují metody a do určité míry i zájem, jež se ale odlišuje v důrazu na předmět zkoumání (Gibas, Pauknerová, s. 132). Odborníci ve všech humanitních vědách a především tedy v antropologii koncept krajiny „pojímají poněkud jiným způsobem, protože krajina je nějakým způsobem propojena s lidmi a s tím, jak lidé rozumí světu, reagují na něj a přetvářejí jej“ (Krištuf, Zíková et al., 2015, s.10). Krajina je předmětem antropologie, která se snaží zmapovat jaké představy o krajině lidé mají a jak tu krajinu vnímají a to vše, se pak odráží v kolektivní paměti, která sebou nese kolektivní vzpomínky a představy o dané krajině.

Krajinné kontexty lidského chování se v antropologii do značné míry natolik nevyskytovaly (debaty o krajině se spíše vedly jen v umění a geografii). Tyto debaty se často nevyskytují zásluhou značného zájmu především o studium exotických kultur, modernizace, genderu, příbuzenství, aktérství, folkloristiky, sociálního vyloučení, chudoby a mnoho dalších témat, které jsou spjaté s dnešní dobou.

Otázka vztahu člověka a prostředí se objevuje již ve druhé polovině 60. let 20. století. Jeden z prvních, který se onou otázkou zabýval, byl Edward T. Hall (Krištuf, Zíková et al., 2015, s.10). Americký antropolog Edward T. Hall teoreticky opodstatnil a empiricky dokázal, „že prostor, v němž se lidé pohybují, není objektivní, na kultuře nezávislá konstanta. Poukázal na to, že prostor je kulturní konstrukt a že člověk je kulturně-prostorová bytost slovy „organismus a jeho biotop tvoří jeden ucelený systém

...uvažovat o jednom, aniž bychom zároveň neuvažovali o druhém, nedává smysl“ (Hall, 1968, s. 86 cit in Mácha, 2010, s. 229)

Antropologie krajiny, do níž zařazujeme i antropologické smýšlení vztahu místa a prostoru, se jako obor ukotvil až v průběhu 90.let 20. století (Hirsch, O'Hanlon 1995, s. 1-3). Nelze striktně říci, že tematizace prostoru se již neobjevovala ve starších etnografických pracích. Avšak tyto práce vznikající v prvopočátcích samotné antropologie, nebyly teoreticky ukotvené ani zkoumané z pohledu studie krajiny. Tyto práce prostor spíše popisovaly a pojímaly jej, jen jako součást materiálních a každodenních podmínek v dané oblasti samotného výzkumu. Na tyto faktory poukazuje i Erie Hirsch, který ve sborníku *The anthropology of Landscape Perspectives on Place and Space (Hirsch, 1995)*, jako příklad předkládá monografii Bronislawa Malinowského-*Argonauts of the Western Pacific*. Autor zde uvádí popis krajiny a životního prostředí Trobriandských ostrovů. Tento popis však slouží jako popis pro orientování se v prostředí, avšak z badatelovy perspektivy a již zcela postrádá prvky pohledu jedince z dané nativní populace (Hirsch, 1995, str. 1). Malinowský nicméně nebyl jediným autorem, u kterého okrajově můžeme nalézt prostorové souvislosti lidského chování. Dalšími takovými slavnými autory, zabývajícími se etnografií byli kupříkladu Edmund Leach nebo Evans-Pritchard. Leach se bez analýzy prostoru v popisu politické organizace v Barmě neobešel, ale jediný Evans-Pritchard se zabýval také možným vlivem přírodních podmínek a pastevectví na politickou a sociální organizaci nuerské společnosti (Mácha, 2010, s. 227).

2.1.1 Krajina

Krajinu můžeme obecně definovat jako „část zemského povrchu s typickou kombinací přírodních a kulturních prvků a

charakteristickou scénérií. K základním složkám krajiny patří reliéf, půda, vodstvo, klima, vegetační pokryv, zvířena a člověk“(Velký slovník naučný a/l, 1999, s. 748).

Krajina skrze antropologické myšlení však není pouze soubor stromů, kamenů, kopců, rostlin, cest, polí, zvířat. Do krajiny člověk vpisuje svou kulturu svými aktivitami, které nelze od krajiny oddělit. To zcela potvrzuje Petr Gibas a Karolína Pauknerová ve svém článku *Mezi pravěkem a industriálem: několik poznámek k antropologii krajiny (2009)*. Autoři zde píší, že „není možné porozumět krajině či ji uchopit bez zaměření se na člověka, ať již konkrétního jedince či člověka v rámci sociokulturních souvislostí, neboť ten zahaluje svět kolem sebe do pavučiny významů, do níž je zároveň sám zavěšen“ (Gibas, Pauknerová, 2009, s. 131-2) Při studiu Krajiny tedy nesmíme opomenout fakt, že na ní je třeba nahlížet z pohledu vědeckého. Nesmíme podlehnout umělecko-estetické představě o významu tohoto konceptu, ale uchopit jej, jako konstrukt, který dokáže ujasnit a předpovídat lidské aktivity. Tato bakalářská práce pojednává o vnímání krajiny, kterou lze vidět, ale zároveň i o krajině, která produkuje etnografická data díky místním zvyklostem (Hirsch, 1995, s. 2).

Přístupy k pojmu krajina se často odlišují. Odlišují se na základě toho, kdo na ně nahlíží. Všeobecně lze říci, že rozdílnost pohledu spočívá v přístupu k uchopení podstaty a definici. Klíčovým je však význam slova „krajina“, který je starogermánského původu, přičemž němčina využívá termín Landschaft a angličtina Landscape (Gojda, 2000, s. 59). Anglické označení Landscape bylo uvedeno do anglického jazyka na konci šestnáctého století jako technické označení aplikované malíři. Tento termín se objevil pomocí holandského termínu Landscha (Hirsch, 1995, s. 2). Pojem krajiny byl tedy vytvořen z důvodu toho, aby zdůraznil její vizuální a malířské rozměry.

V období raného středověku se prvotní označení pro termín krajina stal pozemek, který byl obhospodařován jedním rolníkem. „Krajinou se tedy rozuměla pouze ta část světa, již vnímal jedinec hospodařící na konkrétním kousku země. Co se nacházelo na horizontu tohoto prostoru, byla již jiná krajina. Teprve od počátku druhého tisíciletí se objevují nové pojmy jako doména, panství apod., které již mají politický význam“ (Gojda, 2000, s. 59).

Otázka krajiny v jiném rozměru se začala řešit převážně až koncem 80 let a začátkem 90 let se vstupem tohoto konceptu do antropologie. Na téma antropologie krajiny, jak upozorňuje ve svém článku Přemysl Mácha (2010), byl jeden z prvních a dodnes uznávaných prací, napsán sborník textů: *The Anthropology of Landscape: Perspectives on Space and Place*, kterou editoval Eric Hirsch a Michael O' Hanlon (1995). Hirsch v úvodní kapitole tohoto sborníku upozorňuje na to, že pokud máme uvažovat o krajině, je třeba si uvědomit, že krajina sebou nese vztah mezi "popředím" (*foreground*) a "pozadím" (*background*) sociálního života. Krajinu tak definuje jako kulturní proces mezi místem a prostorem. Koncept místa chápe právě jako to, co stojí v popředí a je to něco, co je konkrétní a každodenní ve společenském životě. Zatímco pojem prostor je to, co stojí v pozadí a je to něco imaginálního a potenciálního v sociální existenci (Hirsch, 1995, s. 4-5). Jinými slovy se dá říct, že každodenní život a naše aktivity v něm ovlivňují naše sociálně sdílené představy o tom, jací bychom chtěli být.

Tim Ingold ve svém díle *The temporality of the landscape* (1993) říká, že lidské bytí je proces, který zahrnuje průchod času a tento životní průběh je spjatý s tvorbou krajiny ve které tito lidé žijí (Ingold, 1993, s. 153). Krajina se stává součástí nás, stejně tak jako my se stáváme součástí krajiny (Ingold, 1993, s. 154). Krajina je svět, „jak jej znají ti, kdo jej obývají, kdo obývají místa v něm a cestují po cestách, jež tato místa spojují“ (Ingold, 1993, s. 193). „Krajina je tedy žitá prostřednictvím každodenních aktivit a můžeme

ji spolu s Timem Ingoldem chápat jako krajinu činností („*taskcape*“), jejichž prostřednictvím se vlastně ztělesňují sociální představy (ono sociální pozadí) do konkrétní situace (sociální popředí), jejichž prostřednictvím se materializuje žití, zažívaný svět“ (Krištuf, Zíková et al., 2015, s. 12). Nebo jej také můžeme obecněji chápat jako „sociálně relevantní prostředí jedince“, které je zřejmé jen těm lidem, kteří danou krajinu obývají (Macha, 2010).

2.2 Identita a místo

Dalšími teoretickými koncepty, které používám ve své práci je identita a místo. Sociální identita v mé práci je zřetelně spojována s otázkami místa, protože se při identifikaci s daným místem budu zabývat, jak otázkou identity samotné, tak otázkou místa. Nejprve přiblížím koncept identity a poté se pokusím tento pojem propojit s tématem místa.

2.2.1 Identita

Etymologie slova identita pochází z 16. století a odvozuje se od latinského slova *identitas*. Podstata *identitas* je latinské slovo *idem*, jehož český výraz lze přeložit jako stejný (Oxford Dictionaries, 2017).¹

„Identita je způsob, jímž se jednotlivec nebo skupina jednotlivců definuje, pociťuje svou existenci (jedinečnost) a o který se opírá, když si uvědomuje (vymezuje) sama sebe ve vztahu k jiným“ (Chromý 2003, s. 167).

Identita není pojmem, se kterým bychom se setkávali pouze ve vědeckých člancích, rubrikách či knihách. Dá se říci, že v

¹ Oxford Dictionaries. Definition of identity [online]. Oxford University Press, ©2017. [cit. 23.3.2017]. Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/identity?q=identity>

běžném životě na tento pojem stále častěji narážíme i přes okolnosti, že si to zcela neuvědomujeme. Prostřednictvím publikací, reklam a televizních pořadů je nám vštěpováno, jak bychom měli změnit náš život. Na základě tohoto vštěpování se lidé snaží „vylepšit“ svůj život, změnit se tak, aby se vnitřně ztotožňovali s tím, jací by mohli a měli být dle společenských norem. Otázkou je, do jaké míry se dokážeme onomu fenoménu ubránit a nakolik to ovlivní změnu naší identity. Příkladem může být spolužák, který se po několika letech stane někým jiným, než jsme jej znali na střední škole. Avšak opak může být též pravda. Jednotlivci mají různé identity podle toho v jakých skupinách či komunitách se nacházejí, dále se může lišit i podle systému víry, kultury, politického systému, k nimž náleží či celkový styl života, který jsme si vybrali. V tomto smyslu mohu tvrdit, že já jako Češka budu mít jinou identitu než Němka. Stejně tak, jako obyvatelka západních Čech budu mít také jinou identitu než Moravanka a zároveň jako vegetariánka budu mít rovněž jinou identitu než veganka a takhle bych mohla pokračovat ještě pár odstavců. Každý z nás má mnoho identit, avšak i přesto se lidé zakoušejí jako jednotná entita.

To vše ukazuje na fakt, že identita se utváří v průběhu sociálních procesů. „Jakmile je vytvořena, je udržována, obměňována, dokonce i přebudována sociálními vztahy. Sociální procesy, jež se podílejí na formování i udržování identity, jsou dány sociální strukturou. Identity vytvořené vzájemným působením organismu, individuálního vědomí a sociální struktury zpětně danou sociální strukturou ovlivňují, udržují, obměňují, a dokonce ji i přebudovávají. Společnosti mají své dějiny, v jejichž průběhu vznikají určité identity. Tyto dějiny jsou však vytvářeny lidmi s určitou identitou“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 170-71).

Britský sociolog Richard Jenkins ve své knize *Social Identity* říká, že „identita je naše chápání toho, kdo jsme a kdo jsou ostatní lidé, a naopak, jak ostatní lidé chápou sebe a druhé (které zahrnuje

i nás)“ (Jenkins, 2008, s. 18). Identita je pro tohoto autora proces, který nazývá identifikací a tato identifikace je podstatou lidského světa. „Identifikace je systematické utváření a připisování významů, mezi jednotlivci, mezi kolektivy, a mezi jednotlivci a kolektivy, ve vztahu k podobnosti a odlišnosti“ (Jenkins, 2008, s. 18). Principem je, že lidé se zařazují do jedné skupiny, kdežto od jiné si udržují odstup. Když se pak jedinec zařadí do skupiny, vyplývá z toho, že se přizpůsobuje jejímu sociálnímu prostředí (Jenkins, 2008, s. 40).

Německý antropolog Rudolf Hernegger tvrdí, že pokud ve skupině vznikne společně sdílená identita, tak tento faktor se stává integrační silou skupiny, přičemž tento předpoklad nazývá „sjednocujícím principem“ (Hernegger 1982, s. 19). „V nejširším slova smyslu můžeme kolektivní identitu chápat jako výraz osobní identifikace člena určité skupiny s touto skupinou. Sdružování se do kolektivit je přitom odvozováno z psychosociologických daností každého jednotlivce a je považováno za cosi zcela přirozeného a bytostně lidského“ (Lozoviuk, 2005, s. 163).

Tato práce v otázce identity je zaměřena především na prostorový aspekt, který formuluje identitu jedinců, ale i celé skupiny myslivců. Vztah informátorů této práce k prostoru je přirozenou součástí jejich životů. Prostor, ve kterém se pohybují, vystupuje jako základ pro pochopení jejich jedinečnosti (Chromý 2003, s. 167).

2.2.2 Místo

Slovo místo používá každý z nás dnes a denně a většinově označuje nějaké umístění. V této práci však na toto slovo budu nahlížet z jiné perspektivy. Vazbou na místa (která je důležitým konceptem pro moji bakalářskou práci) se zabýval čínský americký geograf Yi-Fu Tuan. Tuan v knize *Space and Place, The Perspective of Experience (1977)*, tvrdí, že místa jsou součástí

celého žitého světa a realitou každodenního života. I přes okolnosti, že jej chápeme jako samozřejmost a na jeho význam nehledíme, jsou místa důležitou složkou v našem životě (Tuan, 1977, s. 6). Mnoho míst se stává pro určité jednotlivce, ale i skupiny hluboce signifikantní i přes to, že mají malou vizuální význačnost (Tuan, 1977, s. 162). Některé objekty, ať už umělé či přírodní, přetrvávají jako místa pro nás zcela výjimečná, zatímco pro druhé lidi mohou být snadno přehlédnutá. Kultura každého z nás ovlivňuje naše vnímání, ale i přesto je zde ještě spousta významných objektů, které jsou globálně významné ve všech kulturách (Tuan, 1997, s. 163). Nějaké místo můžeme zcela milovat a některé zas nenávidět. Pouhý pohled na ono místo v nás může vyvolat nespočetně pocitů, avšak tyto pocity mohou zmizet hned ve chvíli, kdy toto místo opustíme.

Nediferencovaný prostor se místem stává v případě, když mu připíšeme nějakou hodnotu (Tuan, 1977, s. 6). Když prostor důkladně známe, stává se místem (Tuan, 1997, s. 73). Cresswell ve své knize *Place: A Short Introduction (2004)* při konceptualizaci místa tvrdí, že místo se vytváří z určité části prostoru, ale jen pokud získává nějaký význam. Dále se ve své knize opírá o teze politického geografa Johna Agnewa, který předkládá tři základní aspekty, které definují místo (Cresswell, 2004, s. 7). Nejviditelnějším aspektem je pro něj umístění, kdy se zajímáme o nějaké ponětí o lokalitě, kde se nachází. Druhým aspektem je takzvané dějiště, pod kterým si Agnewa (1987) představuje materiální uspořádání místa. A posledním třetím aspektem je cit pro místo, neboli jinak řečeno vztah místa a člověka.

Vnímání místa společně s určitými dlouhodobými pocity trvá poněkud déle získat než pouhý abstrakt z onoho místa. Je to proces, který se skládá ze zkušeností den co den se opakujících v rozpětí několika let. Jedná se o unikátní směs prvků, které dohromady vytváří podvědomý druh poznání (Tuan, 1977, s. 183-

84). „Prostor a jeho chápání je jednou ze základních kategorií zaměstnávajících lidskou mysl v souvislosti s celou řadou každodenních činností, ať již mají charakter těch nejjednodušších, rutině prováděných, zautomatizovaných činností, či abstraktních představ a operací ovlivňujících samotného jedince a jeho každodennost, či společnost v daleko širším měřítku a v jejím vývoji“ (Vágai, 2011, s. 81).

„Místo je organizovaný svět významů. Je to v podstatě statický koncept.“ (Tuan, 2001, s. 179). Každodenní aktivity člověka v místě, kde se pohybuje, jsou velice důležité pro jeho vytváření identity. Jak už jsem zmínila v předchozích řádcích, tak právě identita tvoří základní charakteristiku jedince a tato podstata osoby podle Jaroslava Vávry (2010) vychází z jeho zkušenosti s místy, která jej ovlivňují (Vávra, 2010, s.469). Kdybychom tyto poznatky aplikovali již na téma výzkumu této práce, tak by potom myslivci svoji specifickou identitu získávali právě pomocí symbolů, které specifikují místo, ve kterém se pohybují. Můžeme tedy říci, že myslivci posilují význam místa stejným oblečením, řečí, chováním na veřejnosti a dalším jednáním, nebo jen známkami v každodenním stereotypu (Vávra, 2010, s. 468). Myslivci dávají specifický význam prostředí, ve kterém se pohybují a tato hodnota je zřetelná jen pro ně samé, což je vepsáno do jejich charakteru. S místem se ztotožňují a jejich geografické myšlení a praxe jedince či celé skupiny myslivců se k místu pojí.

Je-li tedy určitá část prostoru naplněna významem, stává se tedy z něj místo, a pokud člověk vykonává v onom místě každodenní aktivity, stane se místo součástí jeho identity. Můžeme tedy říci, že místo je prostředek, skrze nějž člověk poznává, nahlíží, chápe a interpretuje svět kolem něj (Vávra, 2010, s.473). Vztahy mezi jednotlivými členy dané skupiny vycházejí z jejich pohybu v blízkosti určitého prostoru. Místo v tomto prostoru si pak zcela uchovává otisk skupiny, což platí i naopak, a vzniká tak vazba mezi

člověk a místem. Dalo by se tedy říci, že neexistuje žádná skupina či druh kolektivní činnosti, která by nebyla spjata s nějakým místem (Halbwachs, 2009, s. 200). Jednotlivci, ale i skupiny si vytvářejí své představy, které pak snadno ukotví v prostoru. Tyto prostorové představy potom hrají významnou roli v kolektivní paměti.

2.3 Paměť

„Paměť je bezpochyby jednou ze základních vlastností lidství a základem kontinuity naší existence. Po dlouhou dobu byla otázka paměti spojována především se specifickou schopností lidských jedinců uchovávat ve vědomí minulé děje, zkušenosti a znalosti“ (Maslowski et al., 2015, s.7). Termín paměť krajiny je dnes často používán, jak v krajinné antropologii, tak i v archeologii a ekologii. Pro moji práci však bude důležitá teze, že kolektivní paměť formuluje identitu, přičemž kolektivní paměť je ukotvena v prostorovém rámci (Halbwachs, 2009, s.200).

V otázce kolektivní paměti se tato práce opírá především o teze francouzského filozofa a sociologa Maurice Halbwachse (2009), který tvrdí, že „kolektivní paměť je ukotvena v prostorovém rámci. Prostor je skutečnost, která trvá. Naše dojmy se rychle střídají, nic v našem duchu nezůstává a tomu, že si dokážeme vybavit minulost, nelze rozumět jinak, než že se skutečně uchovává v materiálním prostředí, které nás obklopuje“ (Halbwachs, 2009, s. 200). Lze předpokládat, že paměť míst a paměť lidí spolu nějak souvisí. Jednotlivci, ale i skupiny lidí produkují své dojmy o krajině pomocí jejich upoutání v prostoru (Fatková, Zíková, 2014, s. 204). „Dalo by se říci, že ačkoli skutečně neexistuje taková skupina nebo druh kolektivní činnosti, které by nebyly spojeny s nějakým místem, to jest s nějakou částí prostoru, zdaleka to nevysvětluje, jak je možné, že se nám při představě konkrétního místa nutně vybaví činnost skupiny, která je s ním spojena“ (Halbwachs, 2009, s. 200-1). Pro tuto práci je tedy důležité se zaměřit na místa,

kteřá jsou pro danou skupinu informátorů natolik důležitá, že se k nim často vracejí a mají k nim libovolný přístup a to natolik, že jej dokážou v každém okamžiku rekonstruovat pomocí vzpomínek.

2.4 Výzkumný region

Výzkumným regionem se stalo Tachovsko a to z toho důvodu, že se jedná o lokalitu mého narození a tak jej detailně znám a mám k této oblasti určitý osobní vztah. Tachov leží v západní části České republiky a patří mezi nejstarší sídelní celky tohoto území. To nám potvrzuje fakt, že Tachov v nedávné době slavil devítisté výročí od jeho vzniku. Lokalita je situovaná v řídce osídlené lesnaté krajině nedaleko česko-bavorských hranic. Tento faktor dal za vznik obchodním stezkám mezi Čechami a Bavorskem. Tachov je pestrý na svou historii, avšak záměrem této práce není zde vylíčit jeho dějiny v úplnosti. Budu se zde zaměřovat spíše na vývoj zdejší krajiny a zlomové okamžiky, které jsou pro místní obyvatele významné z toho důvodu, že se zapsaly do paměti zdejší krajiny.

„Hornatá a lesnatá krajina Tachovska s několika průsmyky byla od pravěku patrně spíše průchozí oblastí, stabilní osídlení bylo velice řídké. Zdejší nejstarší archeologické nálezy (Labuť) jsou kladeny ještě před mladší dobu kamennou (neolit), později na Tachovsku okrajově zasahovaly některé kultury neolitu, doby bronzové a železné“ (Fatková et al., 2014, s. 13). Vliv člověka a jeho působení na okolní prostředí se tedy uplatňovalo již od pravěku po dlouhá staletí až dodnes. Každým dnem přichází změny a krajina kolem nás nabývá nových rozměrů a významů pro nás samotné.

V podvědomí lidí obývajících tuto lokalitu, však nejvíce tkví krajina pohraničí. „Tedy ty oblasti regionu ležící při hranicích s Německem, které byly nejpozději od 13. století kolonizovány právě převážně Němci a ve kterých došlo ve 20. století k jedné

z nejradikálnějších změn socioekonomického a sídelního vývoje: částečnému dosídlení a vzniku přísně střeženého hraničního pásma – tzv. železné opony“ (Fatková et al., 2014, s. 7). I přes okolnosti spjaté s dějinami této oblasti. Důležitou složkou krajiny této lokality a jejího vzhledu měla a stále mají i lidská osídlení. Mnoho vesnic a osad v Českém lese zaniklo a to díky zmíněným vlivům železné opony. Vznikala tu spousta opuštěných budov, které můžeme v krajině dodnes nalézt. Navíc v důsledku otevření hranic právě mezi Čechami a Německem, přibylo na hranicích mnoho dalších opuštěných budov, které nadále zůstávají ve vzpomínkách místních obyvatel. Mnoho změn proběhlo také v bývalém režimu, kdy krajinný ráz byl narušen stavbami panelových domů (Kolektiv, 2005, s. 243). V Tachovské krajině však mají i své místo drobné sakrální památky, které dotvářejí krajině její obraz. Za sebe tedy můžu říci, že krajině západních Čech lze porozumět jen tehdy, pokud se zaměříme na její významné historické události, které se do ní nezrušitelně zapsaly.

Vzhledem k možnostem této bakalářské práce, jsem samozřejmě nezahrnovala celou oblast Tachovska, ale pouze část lokality onoho bývalého politického okresu a to hlavně místa, kde moji informátoři působí. Především se jednalo o lesy a louky okolo obcí Tisová, Staré sedliště a města Tachova.

2.4.1 Lesní krajina

Klíčovým hybatelem a hlavním rysem lokality, ve kterém se moji informátoři pohybují je lesní krajina. Lesy a „jejich podoba a druhová skladba, na ně navázaná zvířecí i další rysy po tisíciletí určovaly podobu tachovské krajiny, a co je zvláště podstatné, zásadním způsobem ovlivňovaly život člověka v ní“ (Fatková et al., 2014, s. 36). Najdeme zde rozsáhlou, unikátní, harmonicky utvářenou krajinu s významným podílem přirozených lesních a lučních ekosystémů, které byly v dřívějších dobách hybatelem

lidského života. Daly za vznik mnoha lidských sídel a cest v jejich blízkosti a to převážně díky jejich využití k zemědělskému obhospodařování a využití dřeva pro průmyslovou výrobu (Fatková et al., 2014, s. 36). „Pro místní obyvatele však byly od středověku lesy vždy hlavně zdrojem obživy a místem tvrdé práce, rozhodujícím prvkem každodenního života. Mnoho folklorních podání ukazují, že lesy byly předmětem imaginace, úcty, obav, touhy a lidských snů“ (Fatková, 2014, s. 36). Dodnes tyto lesy neztratily svoji obrazotvornost a jsou součástí mnoha lidských životů místních obyvatel. Příkladem nám můžou být právě myslivci, vykonávající svou činnost v daných lesích, které se staly rájem lovu zvěře a součástí jejich identifikace.

Nedílnou součástí lesní krajiny na Tachovsku je chráněná oblast Český les. Český les je poměrně úzké pohoří, samotný název je však v podstatě jen zeměpisný pojem vymezující českou část mnohem většího horského celku, jehož součástí je i OberpfälzerWald v Německu. „Převážně lesnatá krajina Českého lesa je doplněna pestrou mozaikou pastvin, luk a zarůstajících lad. Rozsáhlé bukové lesy v okolí nejvyššího vrchu Českého lesa Čerchova (1042 m n.m.) přecházejí postupně směrem k severu v lesy s vyšším zastoupením smrku. Pro severní část Českého lesa jsou charakteristická vrchovištní rašeliniště s borovicí blatkou a svébytnou rašeliništní květenou. Zachovalá luční společenstva jsou tvořena zejména podmáčenými až zrašelinými loukami s výskytem chráněných a vzácných druhů rostlin a rozsáhlými nivními lady“ (Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2017).² Krajina tohoto území je velmi ojedinělá a tak má značný turistický potenciál a stává se vyhledávaným místem pro cykloturistiku a ideální je i pro pěší turistiku s mnoha naučnými stezkami.

² *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky*. Regionální pracoviště Správa CHKO Český les [online]. AOPK ČR, © 2017. [cit.7.4.2017]. Dostupné z: <http://ceskyles.ochranaprirody.cz>

2.5 Myslivost

„Lov zvěře, který je prováděn nikoliv kvůli obživě, ale pro zábavu, nazýváme myslivostí“ (Fatková et al.,2014, s.47). Informátory mého výzkumu se stali členové jednotlivých sdružení spadající pod Českomoravskou mysliveckou jednotu. Základním ustanovením jednoty je, že „myslivecké sdružení je občanským sdružením založeným podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, které sdružuje své členy ke společnému provádění myslivosti v honitbě. Kolektivním orgánem sdružení je výbor sdružení. Statutárními orgány sdružení jsou dále výbor, předseda, místopředseda nebo pověřený člen výboru sdružení“ (STANOVY ČESKOMORAVSKÁ MYSLIVECKÁ JEDNOTA, z.s., čl. 1)³.

Členství ve sdružení člověk získává, pokud si podá řádnou písemnou přihlášku a je starší patnácti let. Poté jej musí schválit členská schůze sdružení a následně musí uchazeč zaplatit vstupní poplatek, pokud byl daným sdružením stanoven (Stanovy, čl. 3)

Stanova mysliveckého sdružení číslo 3 říká, že „Hlavním posláním sdružení je ochrana přírody a krajiny a společné provádění myslivosti v souladu s příslušnými právními předpisy, rozhodnutími a pokyny příslušných správních orgánů“ (Stanovy, čl. 3). „Sdružení plní své poslání zpravidla tím, že především v zájmu svých členů:

- a) svou péčí zajišťuje zlepšování životního prostředí (revitalizace krajiny),
- b) propaguje na veřejnosti ochranu přírody a myslivost, zejména pořádáním kulturních a společenských akcí,

³ STANOVY ČESKOMORAVSKÉ MYSLIVECKÉ JEDNOTY, z.s., dále jen „Stanovy“.

- c) zajišťuje chov, vypouštění, ochranu zvěře a péči o ni
- d) působí na soustavný růst odborné a společenské úrovně svých členů, dbá o zachování mysliveckých zvyků a tradic,
- e) zajišťuje rozvoj myslivecké kynologie, sokolnictví a loveckého střelectví,
- f) využívá státních i jiných dotačních programů“ (Stanovy, čl. 3).

V tomto třetím článku se také můžeme dočíst, že cílem sdružení není činnost vykonávat za účelem výděлку ani nemají podíl na majetku daného sdružení. Členové svou činnost musí vykonávat v souladu s právními předpisy, stanovami a provozním řádem spolku (Stanovy, čl. 3).

Kdo členství v jednotě nezískal, a přesto tuto činnost vykonává, je označován za pytláka. Tento člověk loví zvěř nelegálně. Dokonce i myslivec, který by zapomněl ulovenou zvěř označit plombou označující členství ve spolku by čelil označením pytláka. Pytláctví není otázkou jen dnešní doby, ale bylo součástí i minulých dob, kdy tento jev byl považován za zcela běžný, avšak samotná myslivost měla odlišnou tvář, než je pojmána dnes (Kolektiv, 2005, s.685).

2.5.1 Historie Myslivosti

Regionální dějiny myslivosti se mnoho neliší z důvodu toho, že tato činnost byla vykonávána ve své podstatě skoro na všech částech území České republiky. Území Tachovska, a to přímo lesnatá krajina, neboli Český les byla dlouhá století nazývána Říšský les. Tento název plynul z toho, že se jednalo o nepropustný hvozď na pomezí Česka a Bavorska. Přes tyto hvozdy vedlo jen několik málo obchodních cest, a proto se kvůli dostupnosti u nich povětšinou vystavovaly osady, města, kláštery, hradiště a hrady (Kolektiv, 2005, s.681).

Díky tehdejší vzdálenosti Tachovského území od správního střediska Přemyslovců (Prahy) se v hraničních hvozdech bohaté na různorodou zvěř málokdy konaly knížecí či královské štvance (Kolektiv, 2005, s. 268). Revíry myslivců zde také vznikaly převážně v blízkosti lesů, kde vedly obchodní cesty, ale i cesty, které byly zpřístupněny z důvodu těžby dřeva a to vše z důvodu toho, že umožňovaly lepší průjezdnost při jízdním lovu. Jízdní lov byl charakteristický tím, že se při něm využívali psi a lovili se převážně jeleni, medvědi a černá zvěř. Zvěř se v těchto dobách lovila především šípy z luků. Luky byly velmi účinné a tiché zbraně. Dále se k lovu používaly lovecké tesáky a oštěpy, které se staly spíše pomůckou k dokončení lovu. Tento druh lovu byl proslulý a populární od 10. do 14. století. Při všech lovech, pokud byla příležitost, nechávali lovci jako první vystřelit svého panovníka, pro kterého to byla zábava a vydatný sportovní zážitek (Kolektiv, 2005, s. 681). Oblíbenými a typickými zvířaty v tomto období byli tetřevi, jestřábi, „jeleni, srnci, černá zvěř, medvědi, rysové, drobné ptactvo a v polních honitbách zajíci a koroptve. Kožešinová zvěř se chytala do pastí, lišky byly norovány se psy vyžlaty.“(Kolektiv, 2005, s. 681).

Ve 14. století se začala využívat kuše, což přinášelo spoustu výhod: lepší průraznost, spolehlivost, rychlost střely a lovec jí mohl mít neustále nabitou a tak být neustále připraven k lovu. Tato zbraň se stala oblíbenou po několik let a to i v dobách, kdy už se využívaly palné zbraně (Kolektiv, 2005, str. 682).

16. století přineslo mnoho změn a to především v pokroku ve výrobě a vývoji střelných zbraní. To mělo za následek, že lovci začali ve velkém střílet vysoké šelmy. V lesích postupně začala ubývat zvěř a tak aby se výše úlovků alespoň trochu zachránila, tak se ve smyslu je lépe chránit, postupně začali odstraňovat predátory. To mělo za následek, že byla krok za krokem odstraněna populace

medvědů, vlků a rysů. Jelení zvěř byla potom od 17 století již soustředěna do obor (Kolektiv, 2005, s. 682).

Myslivci se v západních Čechách stávali loveckým personálem již od 15. Století. Dokonce zde bylo i mnoho rodů sloužících po generace na stálém panství. Myslivost se tak stávala rodinnou tradicí, která vznikala na základě seznámení se s terénem ale i se zvyky a počty zvěře. Jejich obydlí byla situována v blízkosti lesů a jejich cest, aby měli přehled o tom, kdo do lesa vchází a kdo s čím odchází (Kolektiv, 2005, s. 687). „Na některých panstvích dostávali lesní zaměstnanci zelené nebo šedozelelé sukno na jednotný oděv, což ještě nebyl přímo stejnokroj, ale lovecký šat (Kolektiv, 2005, str. 687).

Myslivost dříve bývala oborovou profesí a na to se vázalo mnoho povinností s touto činností. Nicméně, když se člověk stal myslivcem získal tím i výjimečné postavení mezi obyvateli dané lokality. Myslivec byl v dané oblasti definován svým zeleným oděvem, který jiní lidé nemohli nosit a především byli známí svou specifickou „mysliveckou mluvou“, které ostatní občané nerozuměli (Kolektiv, 2005, s. 687).

V dnešní době je myslivost pojímána většinou jako koníček, při kterém členové jednotlivých spolků loví zvěř pro zábavu.

3 METODOLOGICKÁ ČÁST

3.1 Metodologie výzkumu

Cílem této části práce je popsat průběh výzkumu, na jehož základech stojí tato bakalářská práce. Práce se zabývá antropologií krajiny provázanou s problematikou identity. Pro toto téma bylo důležité zmapovat emické osvojení krajiny, které dalo za vznik specifické identity, a to za pomoci výzkumu, který se opírá o kvalitativní metody terénního výzkumu. Poznatky o myslivcích jsou

čerpány z dat, které jsem získala dvěma hlavními způsoby: (1) zúčastněné pozorování prostřednictvím aktivního procházení se v krajině se zainteresovanými osobami. Cílem tohoto postupu bylo zmapování krajiny v oblasti, kde působí osoby mnou vybraného spolku myslivců. Tento postup pomohl k prohloubení vztahů mezi výzkumníkem a informátorem a také vypomohl k lepšímu porozumění myslivecké činnosti. Dále jsem svá data k výzkumu získávala prostřednictvím (2) polostrukturovaných rozhovorů, které odhalují subjektivní názory a porozumění sociálním faktům. Polostrukturované dotazování je typické pro tvorbu kulturních dat, které mohou při analýze následně interpretovat pomocí jejich významu. (Toušek, 2012, s. 63–64). Antropolog H. Russell Bernard semistrukturované interview označuje za nejčastěji používanou metodu v dotazování z důvodu toho, že se tímto způsobem dá efektivně využít čas, protože základním atributem těchto rozhovorů je tematická osnova otázek (Bernard, 2006, s. 212). Výhodou tohoto scénáře je, že jsem si ho mohla předem připravit. Díky přípravě bylo možné nalézt vodítko pro celý rozhovor tak, aby směřoval k tématu výzkumu a přinášel informace, které měl přinést k dosažení cíle tohoto výzkumu. Výzkum klade důraz na připravenost, avšak při postupu není striktně uplatňována nadměrná kontrola a to z toho důvodu, že bych se při rozhovorech chtěla dozvědět i něco více, co zrovna informátor považuje za důležité a mohl tak vyjádřit svůj názor a postoj k jednotlivým tématům (Bernard, 2006, s. 212).

Rozhovory byly vedeny během zimních a jarních měsíců roku 2017. Probíhaly doma u mé sestry, nebo v autech, když jsme jeli s informátory do terénu. Uskutečňovány byly přímo také při procházení se v lesích či při lovení zvěře. Lovění probíhalo povětšinou na posedech a kazatelkách, jenž byly situovány na loukách. Rozhovory, které mi byly poskytovány, jsem nahrávala na diktafon a následně přepisovala. Z důvodu toho, že v tomto terénu

se člověk musí pohybovat s maximální tichostí, aby se zvěř nevyplašila. Naskytly se i momenty, kdy nebylo možné rozhovory nahrávat. V tomto případě byly dělány ručně psané poznámky do terénního deníku. Po dobu výzkumu jsem si tedy vedla terénní deník, do kterého jsem si zapisovala poskytnuté informace a poznámky k nim spjaté. Již při přepisu záznamu a čtení si poznámek z terénního deníku jsem si pokládala výzkumnou otázku typu: *co pro mě znamená daná interpretace informací*, která byla konstruována v rámci interview. Zaměřovala jsem se na podrobnosti, hledala relevantní materiál, který byl specifický svojí pravidelností a aspiroval k vytvoření systematického textu. Takovýto text jsem vytvářela pomocí segmentové analýzy dat. „Segmentování je rozdělení textů do analytických jednotek, které slouží k systematizaci textů podle typu kódů, který se každé jednotce přidělí“ (Krištuf, Zíková et al., 2015, s. 114). V prvních krocích jsem neustále text pročítala a vytvářela témata, která jsem spojila s poznatky z procházení se po krajině se zainteresovanými osobami. Aby byl produkovaný dostatečný materiál, nestačila pouze jazyková interpretace, bylo potřeba si všimnout i neverbálního chování vypravěčů. Klíčové byly společné symboly a specifické jednání, které spojují kulturu myslivců. Ta je ovlivněna místem, ve kterém se pohybují. Vznikla témata: Vztah k přírodě, dětství v prostředí myslivců, péče o krajinu, místa paměti, citové vzpomínky na místa, vnímání přírody, trávení času v prostředí lesů a luk, spjatost s pohraničím, vztahy mezi členy.

V dalším kroku jsem utřídila daná témata na podstatě jejich spojitosti a význačného opakování do seznamu kódů, které „pak slouží k tomu, aby se jednotlivé segmenty dat daly propojovat a tím pak smysluplně vytvářet výpovědní kategorie k danému tématu“ (Krištuf, Zíková et al., 2015, s. 115). Takovými kódy, které mi při tomto procesu vznikly, byly například: příroda, tradice, vztah,

Němci, vzpomínky, peníze, kamarádi, péče o zvířata, volný čas, odpočinek.

Tato vytvořená data, která jsem rozebrala tímto způsobem, jsou součástí interpretační části mé práce.

Ve výzkumu byl zvolen nepravděpodobnostní typ výběru. Tento typ výběru je charakteristický tím, že upřednostňuje určité členy populace, kteří budou vybráni do výzkumu (Toušek, 2012, s. 53). První kontakty mi zprostředkovala moje sestra, jejíž přítel se stal pro mě klíčovým informátorem. Následně jsem pak postupovala pomocí způsobu takzvané „sněhové koule“ (*Snowball*) (Bernard, 2006, s. 192), aniž bych předem uvažovala o nějaké jiné systematictější struktuře výzkumného vzorku.

Snowball je technika založená na tom, že se do výzkumu zahrne taková osoba ze zkoumané populace, na kterou již máme prvotní kontakt. Klíčový informátor nás potom následně doporučí dál a my tak získáváme další kontakty. Dá se tedy říct, že informátoři jsou tedy na sebe následně „nabalování“ (Toušek, 2012, s. 59). Výhodou tohoto principu je snadný vstup do výzkumného terénu, avšak zde dochází k získávání informátorů ze stejných sociálních sítí (Toušek, 2014, s. 59). Podle mého názoru, ke zkreslení mého výzkumu nedošlo. Svůj názor zakládám na faktu, že počet jedinců, kteří se řadí mezi myslivce z mé zkoumané lokality je natolik omezený, že se nedá vyhnout tomu, aby tito jedinci netvořili stejné sociální sítě.

Samotný výzkum s pomocí rozhovorů trval od února do poloviny května 2017, avšak pohyb v terénu byl prováděn už dříve. Samozřejmě tento předchozí pohyb nesloužil k žádnému výzkumu. Samotný terén mi byl již velmi znám od dětství, jelikož již můj otec byl členem mysliveckého sdružení. Tento fakt, nijak neovlivnil ani nezkrasil moji práci. Pohyb v terénu proběhl již při studiu literatury, kterou jsem uplatňovala v teoretické části. Během února jsem již

poznávala zdejší krajinu a získávala početné terénní záznamy vztahující se k pocitům z dané krajiny. Dále jsem pak studovala regionální literaturu a myslivecké stanovy. Při získání dostačující důvěry mých informátorů jsem následně přistoupila k polostrukturovaným rozhovorům.

3.1.1 Struktura rozhovoru

Struktura rozhovoru byla projektována s ohledem na teoretická východiska a cíl této práce. Scénář polostrukturovaného rozhovoru byl rozdělen na čtyři hlavní tematické celky, které vždy obsahovaly několik otázek k danému tématu celku. Tato konstrukce rozhovorů je následně k nahlédnutí v přílohách práce. V mnoha případech se mi však stávalo, že informátoři začali samovolně vyprávět, přičemž povětšinou jejich vyprávění zahrnovalo odpovědi na mé otázky v konstruovaném polostrukturovaném scénáři, ale i mimo ně.

V úvodu rozhovoru jsem požádala mého informátora o pomoc se získáváním dat, přičemž jsem zřetelně představila téma a cíl mé bakalářské práce. Dále byl informátor požádán o souhlas s pořízením zvukové nahrávky a zároveň jsem ho ujistila, že po něm nebudu vyžadovat žádné citlivé osobní informace, a že veškeré informace, které mi poskytne, budou následně anonymizovány.

První tematický celek se zaměřoval na pasportizaci informátora. Podstatou onoho celku byly zahřívací otázky, které měly informátora rozpovídat a zároveň jsem chtěla získat několik znalostí o něm samotném a o jeho celkovém životě. Součástí byly též otázky zaměřeny na sdružení ve kterém daný informátor působí.

Další tematický celek zahrnoval otázky ke vztahu informátora k myslivosti samotné. Jednalo se o otázky, které mi měly prozradit, jak on sám danou činnost definuje, jak se k ní dostal, co ho motivuje k tomu, aby danou činnost vykonával a do jaké míry přizpůsobuje svůj život, aby myslivost vykonávat mohl.

Otázky v další části rozhovoru aspirovaly k cíli zjistit, zda se myslivci ztotožňují s místy, které jsou spjaty s aktivitami sdružení a jak onen prostor výkonu činnosti sami vnímají, zda je pro ně nějakým způsobem důležitý. Také jsem se v tomto okruhu otázek zabývala každodenními aktivitami, kdy jsem se ptala, jak často vykonávají myslivost a jestli se daný prostor váže na místo trvalého bydliště. Poslední záležitostí bylo zjistit, zda se o myslivosti dá mluvit, jako o způsobu kolektivní identity. V tento okamžik přišly otázky typu: kolik členů v jeho sdružení působí a nakolik se s těmito členy stýká i mimo aktivity sdružení.

Na otázky identity a prostoru navázaly otázky spjaté s kolektivní pamětí. Pozornost informátora byla přesunuta k jeho vztahu k okolní krajině a to především na určitá místa v ní. Cílem bylo zjistit, zda nějaká místa v oné krajině by se dala označit, že jsou spojena s kolektivní činností sdružení.

V závěru rozhovoru bylo informátorovi poděkováno za jeho čas a účast na výzkumu a zároveň položena poslední odlehčená otázka: *Jaký je Váš nejzajímavější zážitek, který jste jako myslivec při svém výkonu činnosti zažil/a ?* Po rozloučení byl následně rozhovor ukončen.

3.1.2 Popis zkoumané populace

Informátory mého výzkumu jsem získávala pomocí *sněhové koule*, jejíž metodu jsem popisovala v předchozí kapitole. Jednalo

se o členy různých mysliveckých spolků, které se nachází ve vymezeném výzkumném regionu. Pro konstrukci výzkumného vzorku nebyly uplatněny žádné systematictější přístupy. Věk informátorů byl v rozmezí 16 let až 50 let. Ve výzkumném vzorku se mi podařilo zahrnout sedm mužů, ale i jednu ženu. Ženy v těchto spolcích nejsou zcela běžně členkami a tak bylo velmi obtížné jich sehnat více, tudíž se mi nepodařilo soubor genderově vyvážit. Šestnáctiletého muže jsem do výzkumného vzorku zahrnula i přes okolnosti, že není členem žádného spolku. Z důvodu toho, že od dětství se myslivostí zabývá a znalosti o činnosti jsou velmi bohaté. Informátor Srnec si zbrojní průkaz může udělat až ve chvíli, kdy nabyde plnoletosti a proto není součástí žádného sdružení, aby nemusel platit poplatky, za nesplnění kvót střelené zvěře.

Informátoři používali rovněž některých hanlivých a sprostých slov, která z důvodu autenticity byla v bakalářské práci zachována.

V tabulce níže jsou uvedeny základní identifikační údaje informátorů. Jména myslivců byla záměrně pozměněna z důvodu toho, aby byla docílena anonymita. Přišlo mi vhodné, aby se jména informátorů odvíjela od tématu práce a tak jsem jednotlivé členy mysliveckého sdružení pojmenovala podle zvířat. Způsob anonymizace byl konzultován s informátory, kteří si jména zvířat vybírali samovolně.

Tabulka 1 – Informace o informátorech

Informátor	Pohlaví	Věk	Místo trvalého bydliště	Zaměstnání	Sdružení	Místo výkonu	Doba členství
Jelen	Muž	21	Tisová	Rybář	Klatovské rybářství	Lesy louky okolo obce Tisová	a 3 roky

Kanec	Muž	22	Tachov	Dělník	Spolek přátelství Staré sedliště	Lesy - louky okolo Starého sedliště	a 3 roky
Laň	Žena	36	Tisová	Finanční poradkyně	Povolenka u Rybářů	Lesy louky okolo obce Tisová	a 1 rok
Liška	Muž	40	Tisová	Rybář	Klatovské Rybářství	Lesy louky okolo obce Tisová	a 20 let
Špaček	Muž	27	Tachov	Logistik	Myslivecké sdružení Budovatel Tachov	Lesy louky okolo Tachova	a 5 let
Sojka	Muž	50	Tisová	Lakýrník	Myslivecké sdružení Kachní domov Hlinné	Lesy louky okolo Tachova	a 30 let
Srnec	Muž	16	Tisová	Student Rybářská škola	- Není členem z důvodu toho, aby nemusel platit poplatky, když nemůže mít ještě zbrojní průkaz	Působí chodí s rodiči a strýcem do lesů a luk okolo obce Tisové	a Od dětství s a
Kachna	muž	41	Úšava	Pobírá částečný důchod + bažantník	Klatovské rybářství	Lesy louky okolo obce Tisová	a 22 let

4. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V následující kapitole se budu zabývat interpretací dat z výzkumu v návaznosti na teoretická východiska této práce, kterým jsem se věnovala v druhé kapitole. Data získaná pomocí polostrukturovaných rozhovorů, ale i zúčastněnému pozorování dala za vznik několika hlavním tématům, která budou blíže

specifikována a interpretována v následujících podkapitolách. Zaměřím se zejména na: místa paměti, každodennost, identitu, vnímání krajiny, péči o krajinu a jak myslivci smýšlí o sobě, ale i o ostatních členech sdružení.

4.1 Místa paměti

Jedno z prvních témat, které bylo zřejmé hned v prvopočátcích výzkumu, byla místa paměti, která souvisí s pamětí informátorů, kteří své vzpomínky rekonstruují skrze místa ukotvená v prostorovém rámci, ve kterém se každodenně pohybují. Čínsko–americký geograf Yi-Fu Tuan poukázal na to, že místa vznikají prostřednictvím hodnot, které jim připíšeme a jsou realitou a důležitou součástí našeho každodenního života i přes okolnosti, že na jeho význam nehledíme (Tuan, 1977, s. 6). Při rozhovorech s informátory onoho výzkumu jsem si všimla, že i oni místům v prostředí, ve kterém se pohybují, nepřipisují žádné hodnoty. Avšak po chvíli se rozmluvili a začali se jim postupně vybavovat citové vzpomínky k daným místům a jejich důležitost, tak začala nabývat na síle.

„Osika, tam jsme s dědou stavěli sedačku. Takže tam mám vzpomínky ohledně toho dědy no“ (Kanec, 22 let).

„Bylo jedno takové místo, teď už jsou tam ale jen haly. Tam jsme dřív měli pole a byla tam taková velká lípa uprostřed toho pole, tam jsme hodně chodívali s dědou na prasata“ (Špaček, 27 let).

„[...] posed. Teď k tomu mám první vzpomínku na první úlovek“ (Laň, 36).

(Tazatel: Jaká místa jsou pro Vás, jako myslivce v prostoru ve kterém činnost vykonáváte důležitá? Vážou se na ně nějaké

Vaše vzpomínky?) „Mámo, ona tam chce vědět nějaký intimnosti (smích)“ (Liška, 40 let).

„Mám jako dost vzpomínek z mládí, když jsem tátovi plašil jeleny. Na Jemnickým letišti, mi bylo asi pět let nebo šest, tak táta šel k jelenům a nechal mě uprostřed louky, a když už ho chtěl střílet, tak jsem na něj začal hulákat a jeleni utekli. On stál na kraji lesa a čekal, až se mu ten jeden jelen otočí. Já tam klečel a koukám a tam něco na kraji toho lesa je, on to byl táta, ale já to neviděl, no a já: tati? táááááá? Nic. Táááááááááá? Nooo a jeleni byli v prdeli. Fotr přišel, vypleskal mi držku a byl klid (smích)“ (Jelen, 21 let).

„Tak nějaký místa tam jsou, kde jsem třeba něco viděl, nebo něco takovýho, tak si zavzpomenu“ (Srnc, 16 let).

„Na Svatým Jáně, kde se natáčelo z pekla štěstí [...] to je v našem revíru [...] tak tam je ta příroda taková členitá, ty kopce, ten potok a ty lesy“ (Laň, 36 let).

Minulost se informátorům uchovala v materiálním prostředí, ve kterém svoji činnost, jako myslivci vykonávají (Halbwachs, 2009, s. 200-1). Tato místa: posed, osika, Svatý Ján, Jemnické letiště ale i mnoho dalších, které mají specifické názvy, zřejmě jenom členům mysliveckého sdružení. Kupříkladu: Výrovka, Kančí louka, Větrný vrch, Mezi lesy, U Oběšeného, U Vojáka, Léta páně, Blahobyt atd., se nacházejí v lesích či na loukách ve kterých se každodenně myslivci pohybují a tím tento prostor získává profil místa samo o sobě, i když nemá viditelné hranice místa (Tuan, 2001, s. 182-83). Místa, jichž je výzkumný region plný, jsou i samotnými informátory chápány, jako typická součást okolní krajiny, ve které se pohybují a utváří jejich specifické myšlení a hodnoty s ním spjaté, avšak o tomto faktu budu pojednávat až v kapitole: *Vnímání krajiny a péče o ní*. Les a louky, získaly své významy a staly se z nich místa, která se stala součástí jejich identity a sociální soudržnosti.

4.2 Každodennost a identita

Pro vytvoření provázanosti místa a člověka, získání pocitů z něj je především důležitý čas strávený v onom místě (Tuan, 2001, s. 179). Informátoři zde tráví po většinu času. Svůj volný čas, ale i celkový život přizpůsobují k tomu, aby činnost myslivce mohli vykonávat.

„Nechodím do práce. Na ranní chodím ve dvanáct, protože zrovna jedu na hromadu. No, já tomu věnuju po práci veškerej čas, proto mě taky žádná nechce (smích)“ (Kanec, 22 let).

„Hodně to ovlivňuje můj život, půlku volného času mě to stojí a půlku pracovního času. [...] Přizpůsobuju tomu volnej čas“ (liška, 40 let).

[...] „A je to hlavně spousta času, fakt je to žrout“ (Jelen, 21 let).

„Skoro každej den, teda každej den“ (Kachna, 41 let).

„Všechny víkendy trávím se strejdou v lese“ (Sr nec, 16 let).

Každodenní aktivity v místě kde se člověk pohybuje, jsou důležité pro jeho vytvoření identity. Identita těchto lidí vychází z jejich zakořenění do míst, které jej ovlivňují a vytváří specifické znaky, které jej charakterizují a posilují význam místa (Vávra, 2010, str. 469). Těmito symboly se stává specifické, zelené oblečení, které bylo pro myslivce charakteristické již od počátku 19. století (Kolektiv, 2005, str. 687). Dále to je jejich specifická mluva a slova, které v běžných rozhovorech používají a jsou srozumitelná jen pro ně. V následující tabulce můžete vidět malý výseč slov, která myslivci používají při běžných rozhovorech.

Tabulka 2 – Příklady slov používané myslivci

Slovo	Význam
Honitba	Místa, které označují prostor, kde myslivci vykonávají svou činnost)
Barva	Krev
Slechty	Uši
Revír	Oblast, kde daný sdružení působí
Posed, Kazatelna, sedačka	
Kapesní měsíc	Baterka
Safari lov	Jízda v autě a střelení z něj
Babka	Stará zaječice
Chybil	Označení, že nic netrefil
Světla	Zářící oči ve tmě
Větrník	Nos
Bagoun	Nadávka – prase
Hromada / Halda	Místo, kde se krmí zvěř
Naháňka / leč	oblast, kde se naháňka uskutečňuje
Říjiště	Místo, kde se vyskytují velké množství samčích zvířat, které se chtějí rozmnožovat
Kaliště	Místo, kam se chodí zvěř koupat a zbavovat parazitů
Nehet	Špička zobáku
Sedlo / Čabraka	U muflona bílá část na hřbetě
Zejk	Zahrnutý zobák
Letky	Křídla a pera
Stojačky	Nožičky
Hubertka	Kůstka v srdci
Zrcátko	Obřitek
Kelka	Ocas
Sparky	Kopýtko
Žíla / Střapek	Samčí genitálie
Ráže	Koule
Běhy	Nohy
Fialka	Začátek oháňky
Kvítek	Konec oháňky u lišky
Bachna	Samice od kance

Zajímavá jsou i pořekadla, slovní hříčky a hádanky, které obsahují mysliveckou tematiku.

„Víš, na jakou stranu dopadne zajíc, když ho střelíš? Na chlupatou“ (Sojka, 50 let).

„Jak jdeš daleko, když jdeš do lesa? Do půlky, pak jdeš z lesa“ (Kanec, 22 let).

„První kule a poslední brok.“⁴

„Když je zvíře proti díře.“⁵

Z mnoha dalších znaků je i provázanost myslivce se svým psem. Vztah myslivce a psa je velmi hluboký, ojedinělý a jednoznačně patří k symbolům myslivosti. Informátor Kachna se zabývá kynologií⁶ již od roku 1994, což ho zavedlo i k myslivosti samotné a tvrdí, že:

„Myslivec bez psa, není myslivec“ (Kachna, 41 let).

Všechny tyto specifické znaky nám dokazují, jak jsou ve skutečnosti myslivci odlišní od "běžných" lidí, přičemž si svou identitu a sociální strukturu snaží uchovávat právě pomocí těchto znaků. Příkladem mi byla i informátorka Laň, která se přizpůsobila mysliveckému, sociálnímu prostředí, z důvodu toho, aby dokázala pochopit jejich sociální strukturu a tak její identita, díky sociálním vztahům, byla obměněna a stala se součástí kolektivní identity myslivců.

[...] „Tak hlavně co mě motivovalo, abych si udělala kurz, byli kamarádi, protože takový posezení s kamarádama, který mluví o myslivosti a o ničem jiném, a ty nevíš o čem“ (Laň, 36 let).

Dá se tedy říci, že místa, ve kterých se myslivci každodenně pohybují, se stala prostředkem, skrze nějž poznávají, nahlíží, chápou a interpretují svět kolem nich (Vávra, 2010, s. 473). S místem se ztotožňují a jejich hodnoty, geografické myšlení, znalosti o přírodě, praxe jedince, ale i celé skupiny myslivců se

⁴ Podle tohoto pořekadla se určuje, kterému myslivci patří střelené zvíře, pokud na něj střílí oba dva myslivci (pozn. autorka).

⁵ Označení toho, že se nějaké zvíře nedalo střelit, protože stalo v místě, kde je nemožné ho trefit kulkou / brokem (pozn. autorka).

⁶ Studium o psech, plemenech, ale i také o chovu a výcviku psů (pozn. autorka).

k místu pojí. Pokud chceme tedy jejich světu porozumět je nezbytné stát se součástí jejich kolektivní identity.

4.3 Vnímaní krajiny a péče o ní

„Myslivec nechová zvěř pro to, aby lovil, ale loví proto, aby ji choval“ (Sojka, 50 let).

Při výzkumu myslivců se bez konceptu: příroda, zvěř a péče o krajinu neobejdete. Tyto prvky se neustále opakovaly a byly samými informátory ztotožňovány s činností myslivosti. Při prvních vstupech do terénu, jsem si nedokázala představit, na kolik tito lidé jsou svázání s onou krajinou. Jejich myšlení, chůze ale i oblékání je strategicky přizpůsobené pro pohyb v dané krajině. Když jsme se společně s informátorem Jelenem vydali na první pochůzku a lov zvěře, tak hned v prvních krocích jsem si nemohla nevšimnou jeho ladhého pohybu a obezřetnosti kam vůbec šlapat. Z ničeho nic začal problikávat baterkou na vzdálené místo okolo lesa a já si pomyslela, co tento znak znamená, proč to vůbec dělá. Posléze mi bylo řečeno, že je to pouhé upozornění dalšího člena sdružení, že se pohybujeme v jeho blízkosti, aby náhodou si nás nespletl se zvěří a neohrozil tak náš život. Po několika minutách jsme dorazili na místo a čekal mě výšplh na posed. Po usazení nastalo jen hromové ticho a koukání se do dálky. V mém případě to bylo hledění do tmy při zvláštních, strašidelných zvucích ozývajících se z lesa za zády. Přiznávám, že mi to poměrně nahánělo strach, ale pro mého informátora tyto zvuky zahrnovaly tolik vlastností, díky nimž dokázal rozpoznat, kde se daná zvěř pohybuje a co se v onom lese děje. Po necelé hodině mrzutí a posedávání na posedu mě informátor Jelen ponuknul dalekohled, z důvodu toho, že se v naší blízkosti pohybuje srnčí (o kterém jsem já samozřejmě neměla ani potuchu). Tak jsem tak koukala do toho dalekohledu a kde nic, tu nic. Jelen mi tedy dalekohled namířil a zaostřil přímo na to srnčí, ale já stále nic neviděla, až ve chvíli, kdy mi řekl: *„Támhe*

ten černý flek, to musíš vidět“ (Jelen, 21 let). Nikdy bych neřekla, že by to mohlo být nějaké zvíře, pro mě to byl prostě jen malý, černý flíček na louce, ale pro mého informátora to bylo zcela zřetelné srnčí pohybující na louce mezi Trnovskou hájí a Lihovarským rybníkem.

Na tomto příkladě jsem chtěla poukázat na fakt, že jejich vnímání krajiny, geografické myšlení a uvažování o krajině obecně, je zcela odlišné od toho "běžného".

[...] „když v noci sedíš, tam jak jsme seděli, tak v noci slyšíš takových zvuků, co přes den neslyšíš. Neslyšíš ptáky, takže neslyšíš skoro nic a najednou slyšíš, jak se tam rvou malý zajíčci, pak slyšíš v lese, tak půl kilometru, jak tam řve srnčí, tak víš, že jsou tam někde prasata, a pak to dvakrát praskne a najednou, tyjo prasata [...] je to prostě takový zajímavý ta příroda, a třeba je zvláštní, teda no, normální člověk co jde do lesa a vidí tam ten [...] vidí jak ta zvěř se chová, tak neví co od té zvěře čekat, a když tam budu sedět já a uvidím to srnčí, že začne řvát, tak vím, že je tam nějaký nebezpečí, nebo to [...] když člověk do toho lesa chodí a zabývá se trochu tím, tak se i to chování zvířat naučí. [...] Třeba se člověk orientuje i podle ptáku, já se teda podle ptáků hodně orientuji. [...] Zajíci mastí někam a najednou, srnčí se zastaví a vyběhne tam liška“ (Jelen, 21 let).

[...] To jsem jel vlakem s babičkou a to jsem byl ještě menší a tím, jak jsem chodil do lesa s dědou od mala, tak tam byl nějaký kluk v tom vlaku a říká: hale soby (smích) [...] Hromada lidí neví, netuší“ (Kanec, 22 let).

Krajina, která myslivce při výkonu činnosti obklopuje, je bezpochyby formuje a vytváří jejich specifický pohled na svět okolo nich. Dalším znakem, který myslivce odlišuje od „běžného“ uvažování, je péče o onu krajinu, která je též součástí velkého

souboru prvků, které můžeme považovat za specifické pro danou skupinu lidí.

„To srnčí potřebuje seno, potřebuje nějakou tu sůl, nějaký minerály [...] budují se různý napajedla pro zvěř“ (Liška, 40 let).

„Dávají se ovocné stromy, aby ta zvěř měla co žrát“ (Špaček, 27 let).

„ [...] má to pro mě hodnotu, tak chci aby ta zvěř tam měla klid a to všechno, aby se tam měla dobře“ (Kanec, 22 let).

4.4 My myslivci a oni myslivci

Vztahy mezi jednotlivými členy sdružení se odvíjí od jejich blízkosti v určitém prostoru, což dalo za vznik společné identity, kterou si uchovávají pomocí jednotných symbolů, zřetelné jen jim samotným. Avšak velký vliv na tyto vztahy mezi členy má i přístup k myslivosti celkově. V mnoha rozhovorech hned při úvodní otázce: *co pro ně myslivost vůbec znamená?* Se mi dostaly odpovědi, které byly spojené s koníčkem, péčí o přírodu, ekologií, vlivem přírody na ně samotné a starání se o zvěř obecně.

„nějaká tradice, ochrana přírody a koníček spíš pro mě [...] osobně mě to dobíjí tou energií [...] ten klid, vypnutí z práce, protože dělám s lidma, takže“ (Laň, 36 let).

Všechno co se děje v přírodě prakticky, nebo já nevím, v lese, starání se o zvířata“ (Liška, 40 let).

„je to zábava se starat o ty zvířata, aby se měli dobře a něco tu v té přírodě bylo“ (Srnc, 16 let).

Nicméně, v této části rozhovoru jsem obdržela i odpovědi spojené s otázkou: *jak chápou sami sebe jako myslivce, ale i ostatní.* Tato problematika vůbec nebyla v plánu být pojímána, ale

stávalo se to natolik často, že jsem se rozhodla touto záležitostí zajímat hlouběji.

[...] „Některý myslivci nejsou vůbec myslivci, jsou to lovci, zabijáci prostě, to co vyleze to zabijou [...] to není vůbec myslivec, myslivec má mít snad nějaký vztah k tý přírodě, ňák se k tomu chovat, a ne, že jenom nakrmím a to co přijde zastřelím [...] zvěř nechovám proto, abych z toho něco měl. Hromadu lidí todle nechápe [...] dneska je ještě pár tich starých myslivců, který v tom jsou zakopaný ještě, že to aspoň trošku ňák dodržujou, ty pravidla, ňáky ty zvyky, jinak dneska už to je úplně o ničem“ (Jelen, 21 let).

[...] „ale dneska je to všechno o penězích [...] noční vidění a kuš jsou špatný, to sem vůbec nepatří“ (Kanec, 22 let).

„Dneska si to raději každej zaplatí a tu myslivost nedělá z lásky, nebo jako koníček [...] dneska to každej dělá pro peníze, nebo za účelem něco zabít“ (sojka, 50 let).

Není tedy myslivec, jako myslivec. Mnoho informátorů, odlišovalo ty myslivce, kteří znají tradice, mají určitý vztah k přírodě a snaží se dodržovat pravidla s tím spjatá, a na ty, kteří jsou tzv. „lovci, zabijáci“. Tyto vztahy se také odvíjí od toho, jaké prostředky daný myslivec používá k lovu zvěře. Lze tedy říci, že zde dochází k značnému vlivu technologií na danou společnost.

„Noční vidění je špatný, to teď ten jeden klučina ho měl a viděl přes to prase a tak ho zastřelil, no jenže, ona to byla bachyně a pod sebou měla mladý [...] to jsou pak škody [...] To i na těch videích s kterýma se někteří chlubí, tam vidíš, jak to pak zabíjí hlava, nehlava [...] má z toho dobrej pocit, že něco zastřelil, ale něco pro to udělat to vůbec“ (Jelen, 21 let).

[...] „ Termovize a noční vidění [...] no já na to samozřejmě nemám prachy, jinak bych si to asi pořídil, ale myslím si, že by ta

zvěř měla mít taky šanci [...] měla by mít šanci, a ne co mi tam vyleze to střelím“ (Kachna, 41 let).

„Safari lov, střílení z auta, to je zakázaný, ale dělá se to“ (Kanec, 22 let).

Moji informátoři upřednostňují ty myslivce, kteří v daném prostředí vyrůstali. Důležité jsou pro ně také tradice svázané s činnostmi myslivců, které jsou po generace rodin sdílené a staly se tak součástí jejich samotných životů.

„Já chodím od nějakých třech let s tátou, jsme chodili do lesa, on mě bral [...] ale jako, já v tom defakto vyrůstal celý život, strejda myslivec, děda myslivec, táta a je to jako, no jako [...] ne lepší, ale člověk se v tom aspoň trošku pohybuje. Ví co může, co se nemá, co si může dovolit a nějaký ten vztah si k tý zvěři i k tý přírodě, nebo to [...] když v tom vyrůstá v tom prostředí, tak to aspoň to, ten člověk si k tomu nějaký ten vztah vytvoří [...] vždyť jak ta příroda vypadala kdysi a jak vypadá dnes.“ (Jelen, 21 let)

[...] „Děda střílel, tak sem se do toho zažral [...] sem chodil s ním od malinka no a tak sem se k tomu dostal. [...] Vlastně i strejda, dědovo brácha byl myslivec“ (Kanec, 22 let).

„Tak táta to dělá, strejdové to dělají, takže v tom vyrůstám“ (Srnc, 16 let).

„Děda z Chomutova byl myslivec a tak mě do toho tlačil, tak sem se, tak sem se o to začal zajímat a když mi bylo osmnáct, tak sem si udělal zkoušky a už to bylo“ (Špaček, 27 let).

Sdružení myslivců, jak už jsem zmiňovala v předchozích kapitolách, sdílí ve skupině typické znaky, jako je oblečení, mluva, společenské akce, prostor a mnoho dalších. Tyto znaky vytváří jejich sociální strukturu a identitu jednotlivých členů sdružení, avšak je zde i určitá nesympatie k některým členům ostatních sdružení,

ale i vně daného sdružení, kterého jsou součástí. Z toho důvodu, se mnoho mých informátorů pohybuje a setkává se s ostatními členy jen v určitých sociálních sítích.

„Zhruba tak jedenkrát týdně se setkáváme, někdy i častěji, třeba spolu letíme i na dovolenou, ale určitě ne se všemi třiceti.“
(Laň, 36 let).

„S některými se vidím jednou měsíčně a s některými i denně, podle toho jak často chodí do toho lesa“ (Liška, 40 let).

Jedinci se identifikují se skupinou myslivců, avšak od některých členů skupiny si udržují odstup a to do té chvíle, než se uskuteční společenská akce sdružení, která se stane sjednocujícím prvkem dané skupiny. Tyto události probíhají v mysliveckých chatách, nebo v daných honitbách.⁷ Dalším prvkem se stává všeobecné myslivecké desatero pravidel, které zní takto:

1. *„Bud' vždy, všude a za všech okolností myslivcem tak, jak zákon, předpisy a myslivecké zvyky káží a jak jsi v nich vychován a poučen byl!“*
2. *„Ke zvěři se chovej šetrně, chovej ji, zušlecht'uj a chraň!“*
3. *„Upravuj stavy zvěře. Dravou zvěř zbytečně nestřílej, neboť i ona v únosné míře užitečná jest!“*
4. *„Pamatuj, že příroda není střelnice, střílej jen na to, co bezpečně rozeznáš!“*
5. *„Proti újedníkům, bouchalům, pytlákům a jiným škůdcům nebud' shovívavý! Bud' však opatrný!“*
6. *„neber na lehkou váhu svou mysliveckou čest! Tu vždy a všude chraň a braň!“*
7. *„Mluv jen naší krásnou českou mluvou mysliveckou, neboť ona je nehynoucím odkazem našich mysliveckých předků!“*

⁷ Územní část, která spadá pod určité sdružení (pozn. autorka).

8. *„Zachovej naše dobré české myslivecké zvyky a tradice! Je to nejen tvoje právo, ale i povinnost!“*
9. *„Psa svého miluj nade všechno! Jest ti nejlepším pomocníkem a věrným druhem!“*
10. *„Vždy a za všech okolností při výkonu práva myslivosti! Bud’ ti nadále náš patron Svatý Hubert ochráncem!“* (odkaz od Jelena, 21 let).⁸

Tyto pravidla jsou všeobecně známá, avšak jak již bylo v předchozích řádcích řečeno, ne každý myslivec jej dodržuje, i přes okolnosti, že se jedná o jeden z mnoha prvků, které sjednocuje identitu myslivců.

Při rozhovorech o členech sdružení, se objevovala i témata ohledně spojitosti s pohraničním umístěním Tachovské krajiny, avšak detailně o tom nebylo pojednáváno.

„Dneska dalším problémem jsou Němci. Němci si nás kupujou a myslí si, že, když nám zaplatí nějakou zvěř, takže si můžou střílet defakto cokoliv“ (Jelen, 21 let).

„Sem na ty kachny jezdí hodně tich Němců“ (Laň, 36 let).

4.5 Shrnutí výsledků výzkumu

Mám-li shrnout veškeré poznatky z výzkumu, tak důležité je pro mě především to, že se potvrdil můj předpoklad, že myslivecká identita se odráží od prostoru, ve kterém danou činnost vykonávají. Z výzkumu vyplynulo, že lidé, kteří se věnují myslivosti na Tachovsku, mají velký hluboký vztah ke krajině, která je při každodenních aktivitách obklopuje. Jejich myšlení formuluje právě ona krajina, která vytváří jejich pohled na svět okolo nich. Tuto

⁸ Myslivecké sdružení Česká Bělá. Myslivecké desatero [online]. MSCB, 2017. [cit. 5.5.2017]. Dostupné z: <http://www.mscb.estranky.cz/clanky/myslivecke-desatero.html>.

skutečnost potvrzují i významná místa z pohledu aktérů. Která měla především charakter emociálních vzpomínek souvisících s lovem zvěře, s rodinnými, i ostatními členy mysliveckého sdružení. Vzpomínkovými místy se staly: Osika, Svatý Ján, Jemnické letiště, Posed, Výrovka, Kančí louka, Větrný vrch, Mezi lesy, U Oběšeného, U Vojáka, Léta páně, Blahobyt a mnoho dalších, které se nacházejí v lesích či na loukách, ve kterých myslivci tráví veškerý volný čas a jsou tedy známé jen jim samým. Vznikl zde vztah mezi člověkem a místy, která se pro ně stala důležitým prostřednictvím subjektivních vzpomínek, ale i na základě každodenních zkušeností, které s nimi mají. Jejich identita se formuluje skrze místa, ale i skrze jejich specifické symboly, které utváří jejich sociální strukturu skupiny. Těmito symboly, které vyplynuly z výzkumu, jsou: zelené oblečení, slovní zásoba obohacena o mysliveckou tematiku, provázanost myslivce se psem, hodnoty spojené s péčí o přírodu, geografické myšlení a vnímání krajiny obecně. Avšak přes všechna tato fakta, si myslivci od některých členů skupiny udržují odstup a uchovávají si vztahy pouze v určitých sociálních sítích. Především z důvodu toho, že si chtějí zachovávat tradice a pravidla s onou činností spjatá, která někteří jedinci nedodržují. Ale také z důvodu dopadu technologií na onu společnost, která má za důsledky nesympatie ke členům, kteří jej využívají k lovu zvěře. Jejich sjednocujícími prvky se stávají společenské akce, pořádané se jak v krajině výkonu činnosti, tak v mysliveckých chatách. Dalším sjednocujícím prvkem se stává všeobecné myslivecké desatero, kterým by se měl řídit každý "správný" myslivec.

5. ZÁVĚR

Místa a krajina sebou nesou významy, které jsou do nich vloženy skrze prožitky, příběhy a zkušenosti spjaté s každodenním pohybem v nich. Pokud jej poznáme, poznáme i jedince či celou skupinu, která do nich vložila své významy.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda se specifická identita myslivců vytváří a vychází z prostoru, ve kterém se pohybují. Ústředními aktéry realizovaného výzkumu se stalo sedm myslivců a jedna žena věnující se myslivosti. Tito členové různých mysliveckých sdružení působí v regionu Tachov, který je známý pro svoji lesnatou krajinu nedaleko česko-bavorských hranic.

Práce byla strukturována do několika kapitol. První z nich zahrnovala výseč teoretických východisek, které se zabývaly krajinou, místem, identitou, pamětí a výzkumnou lokalitou. Druhá část zahrnovala metodologickou pasáž práce, která zprostředkovávala postup při terénním výzkumu. Získaná data byla pak následně interpretována v třetí části práce. Data byla analyzována za pomoci všech zmiňovaných teoretických východisek z první části práce a postupovala skrze celý interpretativní úsek. Tato praktická kapitola práce představuje výsledky realizovaného výzkumu, které jsou vyloženy za pomoci úryvků z polostrukturvaných rozhovorů, ale i informací ze zúčastněného pozorování.

Výzkum s kvalitativním charakterem dal za vznik poznání o myslivosti a o myslivcích samotných. Pomocí zúčastněného pozorování a vedení polostrukturvaného dotazování se podařilo získat odpovědi na otázky, které byly předkládány ohledně zkoumané skupiny myslivců. Myslivce lze uvést jako příklad sociální skupiny s bohatou tradicí, historií a specifickou sociální strukturou. Tito lidé jsou společností ztotožňováni skrze sdílené, na pohled viditelné specifické symboly s krajinou, ve které svoji činnost vykonávají. Avšak i oni sami se s onou krajinou ztotožňují. Jejich specifický charakter vyplývá z každodenního pohybu v místech, která vznikají pomocí významů, jež jim myslivci připisují. Zároveň jejich důležitost posilují skrze vzpomínky, které jim utkvěly v paměti. Krajina a místa v ní vytváří jejich kuriózní identitu, která je též

založena na specifických symbolech, které jsou sdílené a utváří mysliveckou intersubjektivitou.

Tématika myslivosti a myslivců nabízí mnoho otázek, kterými by se tato práce v mnoha ohledech dala dále rozvést na různé, hlubší, tematické okruhy. Ono prostředí by si zasloužilo více zájmu a práce by se dala rozšířit o data spojená s folklorem myslivců, ale i také o prostupnost myslivosti napříč rodinných generacích. Dále by se práce mohla více zaměřit na kynologii a sní spjat vztah člověka a psa, který je velice ojedinelí. Mezi další zajímavé téma by mohla patřit otázka vlivu pohraničí na danou činnost myslivců Tachovsku.

6. RESUMÉ

My bachelor thesis is focused on the topic of specific intersubjectivity among gamekeepers. The overall goal of my work was to determine, whether the specific identity of gamekeepers is created and shaped by the space and profession in which they operate. The first part of my thesis establishes and defines the concepts of landscape, place, identity and spatial memory. The second part of my thesis consists of information on the process of gaining informers and creating ethnographical research. The practical chapter presents the results of conducted research, which are interpreted through both parts of semi-structured interviews and data collected via attended observation. The conducted research confirms my hypothesis, that gamekeepers identity reflects the space and profession in which they operate

7. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

7.1 Literatura

BERGER, Petr L. a LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 170–77. ISBN 80–85959–46–1.

BERNARD, H. Russell. *Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches*. Lanham: Altamira Press, ©2006, s. 210–50 ISBN

CRESSWELL, Tim. *Place: an introduction*. Malden: Blackwell, 2004. ISBN 978–1–4051–0672–6.

FATKOVÁ, Gabriela at al. *Tachovsko: krajina v paměti/paměť v krajině*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978–80–261–0423–0.

FATKOVÁ, Gabriela a ZÍKOVÁ, Tereza. Lokální identita a paměť krajiny: významné krajinné komponenty v perspektivě aktérů. In: *Národopisná revue*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2014, 24(3), s. 203–16. ISBN 978–80–261–0423–0.

GIBAS, Petr a PAUKNEROVÁ, Karolina. Mezi pravěkem a industriálem: několik poznámek k antropologii krajiny. *Český Lid*. Praha, 2009, 96(2), s.131–46.

GOJDA, Martin. *Archeologie krajiny: vývoj archetypů kulturní krajiny*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80–200–0780–6.

HERNEGGER, Rudolf. Gesellschaft ohne Kollektiv-Identität. In: *Etnická indiference a její reflexe v etnologii*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 162–97. ISBN 80–86473–83–X.

HIRSCH, Eric a O'HANLON, Michael. *The anthropology of landscape: perspectives on place and space*. Oxford: Clarendon Press, ©1995. ISBN 0–19–828010–6.

CHROMÝ, Pavel. Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: *Geografie na cestách poznání*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Karlova univerzita, 2003, s. 163-178. ISBN 80–86561–10–0.

INGOLD, Tim. The temporality of the landscape. In: *World archeology*, 1993, 25(2), s. 152–74.

JENKINS, Richard. *Social identit*. London and New Your: Routledge, 2008. ISBN 0–203–92741–9.

KOLEKTIV. *Český les. Příroda, historie, život*. Praha: Baset, 2005. ISBN 80–7340–065–0.

KRIŠTUF, Petr a ZÍKOVÁ, Tereza et al. *Výzkum krajiny: vybrané antropologické a archeologické metody*. Plzeň: Katedra antropologie, Fakulta filozofická Západočeská univerzita v Plzni, 2015. ISBN 978–80–261–0475–9.

LOZOVIUK, Petr. Etnická indiference a její reflexe v etnologii. In: *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit (antropologická perspektiva)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 162–97. ISBN 80–86473–83–X.

MÁCHA, Přemysl. Krajiny antropologie a antropologie krajiny. *Český lid*. Praha: J. Woitsch, 2010, 97(3), s. 225–46.

TOUŠEK, Laco. Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. In: *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2012. s. 25–106. ISBN 978–80–261–0122–2.

TUAN, Yi-Fu. *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press, ©1977. ISBN 978–0–8166–3877–2.

VÁGAI, Tomáš. Prostorová konstrukce (krajinné) a sociální reality. In: *Prostorovost: Místa, území, krajiny, regiony, globiony*. Brno: GaREP, 2011, s. 81-85.

VÁVRA, Jaroslav. Jedinec a místo, jedinec v místě, jedinec prostřednictvím místa. *Geografie*. Praha, 2010, 115(4), s. 461–478.

7.2 Elektronické zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Regionální pracoviště Správa CHKO Český les [online]. AOPK ČR, © 2017. [cit.7.4.2017]. Dostupné z: <http://ceskyles.ochranaprirody.cz>.

Českomoravská myslivecká jednota, z.s. Stanovy českomoravské myslivecké jednoty, z.s. [online] ČMMJ, 2009. [cit. 18. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.cmmj.cz/Aktuality/Aktuality/Nove-stanovy-Ceskomoravske-myslivecke-jednoty.aspx>.

MASLOWSKI, Nicolas a kol. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám* [online]. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2015, s. 7–11. [cit. 24.3.2017]. ISBN 978–80–246–2696–3. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=986728&lang=cs&site=ehost-live>.

Myslivecké sdružení Česká Bělá. Myslivecké desatero [online]. MSCB, 2017. [cit. 5.5.2017]. Dostupné z: <http://www.msbc.estranky.cz/clanky/myslivecke-desatero.html>.

Oxford Dictionaries. Definition of identity [online]. Oxford University Press, ©2017. [cit. 23.3.2017]. Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/identity?q=identity>.

8. PŘÍLOHY

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Informace o informátorech.....	25
Tabulka 2 – Příklady slov používané myslivci.....	30

Tabulka 3 – osnova polostrukturovaného rozhovoru.....45

8.2 Osnova polostrukturovaného rozhovoru

Tabulka 3 – osnova polostrukturovaného rozhovoru

Tematická oblast	Okruhy/ příklady otázek
<p>A. Úvod</p> <p><i>Požádejte respondenta o souhlas s pořízením nahrávky a informujte ho, že po něm nebudete požadovat žádné citlivé osobní informace, ve smyslu zákona 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů a že veškerá data budou anonymizována.</i></p>	
<p>A.1 Zahřívací otázky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Představení bakalářské práce • Pasportizace respondenta/ky 	<p>Tématem mé bakalářské práce je myslivectví.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dříve než Vám začnu klást otázky, rada bych Vás požádala, abyste mi řekl několik věcí o sobě a o myslivectví obecně. • Kolik Vám je let ? • Kde bydlíte ? • Kde pracujete ? – popřípadě jaké máte vzdělání, co studujete ? • U jakého mysliveckého sdružení působíte nebo jste členem/ka ? Jak dlouho ? V jakém místě ?
<p>B.</p> <p>Vztah respondenta k myslivosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jak byste charakterizoval myslivost ? • Jak jste se k myslivosti dostal/a ? – popřípadě kdo Vás k němu přivedl/a ? • Co Vás motivuje pro to být členem sdružení ? – popřípadě co Vás na myslivosti baví ? • Co všechno přizpůsobujete tomu, abyste mohl/a vykonávat myslivost ? Ovlivňuje to zásadně nějak Váš život ?
<p>B.1 Identita a prostor</p> <p>Cílem bude zjistit, zda myslivost je spojena s každodenními aktivitami informátora a zda se identifikují s místy, které</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Co pro Vás znamená prostor (les) výkonu myslivosti ? Je pro Vás les něčím důležitý ? Má pro Vás nějakou hodnotu ? • Jak často vykonáváte myslivost ? - jak často chodíte do lesa ? • Je prostor výkonu myslivosti spojen s Vaším místem trvalého bydliště ? • V jakých lesích se pohybujete při vykonávání myslivosti ? • Kolik je členů Vašeho sdružení ? Stýkáte se se členy i mimo aktivity sdružení ?

<p>jsou spjaty s aktivitami sdružení a jestli se o myslivosti dá mluvit jako o způsobu kolektivní identity.</p>	
<p>B.2. kolektivní paměť a prostor Pozornost respondenta/ky bude přesunuta k jeho vztahu k okolní krajině a zda nějaká místa v ní by se dala označit, že je spojena s kolektivní činností sdružení.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaké místa jsou pro Vás jako myslivce v lese důležitá ? • Vážou se na ně nějaké vaše vzpomínky ? • Máte specifická místa, kde se s ostatními členy sdružení setkáváte ?
<p>C. Závěr</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaký je Váš nejzajímavější zážitek, který Jste jako myslivec při svém výkonu činnosti zažil/a ? • Zapomněla jsem na něco, co je pro Vás jako myslivce na toto téma důležité? Chtěl/a byste něco dodat ?

Ukončit a poděkovat za rozhovor.

8.3 Fotky z výzkumu

Obrázek 1 – Střelba koloucha (mladý jelen)

Obrázek 2 – kazatelna na Osice

Obrázek 3 – sedačka na Osice

Obrázek 4 – sedačka u Kaštanu

Obrázek 5 – U Hlinné, u rybníka Modravák

Obrázek 6 – louka u Nového Sedliště

